

บทบาทของครู

ผศ. กิตติยวดี บุญชื้อ (2557)

ภาระหน้าที่สำคัญซึ่งผู้เป็นครูทั้งหลายควรระลึกอยู่เสมอ อาจจะแบ่งได้เป็นข้อๆดังนี้

๑. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

ถ้าครูเข้าใจเด็ก รู้วาระน้ำใจของเด็ก และรู้วิธีทะล่อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น เสริมใส่ความรู้สึก่อนโยน เห็นอกเห็นใจ และเคารพในสิทธิของคนอื่น แนะนำการคิด การวางท่าทาง มารยาท ต่างๆ ในสังคม ความรัก ความไว้วางใจที่เด็กมีต่อครูจะหล่อหลอมให้มีจิตใจที่ดี มีกิจกรรมารยาทที่นุ่มนวล และมีนิสัยที่น่าคบ อันนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่งดงามและเหมาะสมในที่สุด

๒. ช่วยให้เด็กรู้จักตัวเอง

เมื่อเด็กรู้จักตัวเอง เข้าใจอารมณ์และความต้องการของตัวเอง รู้วิธีแสดงความคิด ความต้องการ ออกมาในรูปแบบที่งดงาม สุภาพ และเหมาะสม ก็จะเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นที่ยอมรับ และรู้จักยอมรับผู้อื่นได้ เด็กที่ได้รับสัมผัสความรักที่ถูกต้องจะรู้จักแบ่งความรักให้ผู้อื่นได้ รู้จักช่วยเหลือคนอื่นได้ จุดอ่อนของคนเราซึ่งแก้ไขยาก คือไม่รู้จักตัวเอง คิดเอาเองว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้จึงทำให้หลงผิด คิดผิด พุดผิด และทำผิดได้ง่ายๆ เพราะคิดเอาเองว่าที่ทำนั้นดีแล้ว (บางทีมันอาจเป็นเพียงความสะใจเรา แต่บาดเจ็บเขา)

๓. เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก

ถ้าครูเป็นต้นแบบที่ดี เด็กก็จะซึมซับลักษณะที่ดีของครูเข้าสู่ตัวเด็กด้วยสัญชาตญาณของมนุษย์ชอบที่จะเลียนแบบคนที่ตนรักและศรัทธา เมื่อครูเป็นที่รักและศรัทธาของเด็ก เด็กก็จะเลียนแบบความคิด กิริยา ท่าทาง แม้กระทั่งคำพูดและการกระทำของครูไปโดยไม่รู้สึกตัว ถ้าครูลองให้เด็กออกมาสอนเพื่อนหน้าชั้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเฝ้าสังเกตให้ดี จะมองเห็นตัวเองจากเด็กที่ออกมาแสดงอย่างชัดเจน

๔. เป็นผู้เปิดทางสู่โลกกว้างให้แก่เด็ก

ถ้าครูรู้จักจัดบรรยากาศ สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่เด็ก ให้เด็กได้ค้นพบโลกกว้างด้วยตนเอง รู้จักหาคำตอบจากข้อสงสัย รู้จักโยงความคิดจากสิ่งที่รู้จักแล้วไปสู่สิ่งใหม่ๆ ที่เพิ่งได้ประสบ จัดช่วงเวลาทุกช่วงให้น่าตื่นเต้น เร้าใจ อันจะนำไปสู่การเสาะแสวงหาความรู้ ได้ค้นพบและหาคำตอบด้วยตนเอง ได้เรียนรู้คำตอบเปิดโอกาสให้ขบคิดวิธีแก้ปัญหา หรือหาทางออกที่เหมาะสมที่สุดเมื่อเกิดปัญหา โดยไม่ต้องให้ครูเป็นผู้ตัดสิน เพราะเด็กตัดสินกันเองได้ ครูเพียงช่วยสนับสนุนเท่านั้น เด็กที่รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาตั้งแต่เล็ก ย่อมจะมีความสามารถในการใช้สติปัญญาของตน สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและแก่ส่วนรวมได้ในอนาคต

๕. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งคำพูดและการกระทำ

ประสบการณ์สำคัญที่เด็กจะต้องได้รับการฝึกมาตั้งแต่เล็ก คือประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงความคิดของตนให้ผู้อื่นรับทราบได้ อย่างมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ว่าจะในด้านารพูด การเขียน หรือในงานศิลปะ แต่การแสดงออกทางความคิดด้วยการพูดจัดว่าเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดสำหรับเด็ก เด็กจึงควรได้รับ

การฝึกให้รู้จักใช้คำพูดในวาระต่างๆ เท่าที่สติปัญญาและความสามารถของวัยที่จะทำได้ เช่น เห็นใครร้องไห้ ก็เข้าไปตบเบาและพูดว่า “โอ้ นิ่งชนะนะ อย่าร้องไห้” ผู้ที่ได้พบเห็นก็อดประทับใจไม่ได้ หรือบางคนอยากได้บางสิ่งบางอย่างก็ใช้คำพูดที่พอกับแม่โกรธไม่ลง เช่น “ป้อมอยากได้รถคันนั้น แต่ป้อมรู้ว่าแม่ไม่มีสตางค์ ป้อมจะรอจนแม่มีนะ”

การแสดงออกในเชิงเขียนออกจะยากเกินไปสำหรับเด็กในวัยนี้ แต่หากเป็นภาพหรืองานประดิษฐ์จะไม่เกินความสามารถของเด็ก ดนตรีและการเคลื่อนไหวร่างกายตามจินตนาการจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมมากเช่นเดียวกัน

๖. เปิดโอกาสให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในงานของตน

เด็กทุกคนต้องการได้รับคำชมเชยจากผลงาน เพราะเป็นการให้กำลังใจที่ดีที่สุด การที่เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการเล่น การได้ทำงานจนเสร็จ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีจุดเริ่มต้นและจุดเสร็จสิ้น งานจะเสร็จเร็วหรือช้าตัวเขาเป็นผู้กำหนด เขาก็ได้เรียนรู้ว่าเขาสามารถควบคุมเวลาให้ตัวเองได้ การที่เขาได้ทำงานเสร็จจะทำให้เขาได้เรียนรู้ที่จะเลิกวาดด้วยตนเอง ยิ่งทำได้เร็ว (และเรียบร้อย) เท่าไรก็แสดงว่าเขาควบคุมตัวเองได้เท่านั้น ถ้าครูให้เขาเปรียบเทียบตัวเองสมัยทำงานช้าและไม่สมบูรณ์กับตัวเองในปัจจุบันซึ่งทำได้เร็วและสมบูรณ์ เขาจะภูมิใจและพอใจตัวเองมากขึ้น หากภายในเวลาที่กำหนดเขายังทำไม่สำเร็จ ครูควรหาเวลาในวันรุ่งขึ้นให้เขาได้ทำงานจนเสร็จ เพื่อจะได้มีผลงานด้วย แม้จะเสร็จช้ากว่าเขาไปบ้าง แต่มีผลงานที่เสร็จเรียบร้อยย่อมจะดีกว่า ทำเร็วๆ ลวกๆ ไม่สมบูรณ์ ความภาคภูมิใจในผลงานย่อมจะต่างกัน เมื่อเด็กทำได้จนสำเร็จ ครูก็จะหากวิธีเร้าใจให้เขาทำเร็วขึ้น ประณีตขึ้น เพราะเมื่อเขามีความพอใจแล้ว เขาย่อมอยากทำต่อไป ยิ่งถ้าเขาทำได้ทันเวลาก็หมายถึงว่าเขาใช้เวลาเป็น

๗. กำหนดเวลาสำหรับแต่ละกิจกรรมให้พอเหมาะ

กิจกรรมบางอย่างเด็กอาจจะสนใจมากจนไม่อยากจะเลิกวาด เช่น กิจกรรมกลางแจ้ง การฟันทานหรือทัศนศึกษา บางครั้งครูอาจเชิญแขกพิเศษมาคุยหรือเล่นดนตรีกับเด็ก แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าเด็กจะตื่นเต้นและเพลิดเพลินกับกิจกรรมนั้น แต่ก็ควรมีกำหนดเวลาที่แน่นอน เพื่อมิให้เด็กตื่นเต้นและเหนื่อยเกินกว่าจะรับบทเรียนจากกิจกรรมอื่น บางครั้งก็อาจจะยืดหยุ่นให้เด็กได้พักผ่อนเสียก่อน เช่น ร้องเพลง หรือทำกิจกรรมเบาๆ เป็นการสลับฉาก ตารางเวลาสำหรับเด็กจึงควรยืดหยุ่นได้ ดังนั้น การจัดเป็นช่วงเวลาจึงเหมาะสมกว่าจัดเป็นรายชั่วโมง

๘. ใช้ภาษาในการสร้างเสริมและให้กำลังใจ

ครูที่มีความสามารถจะหมั่นฝึกตัวเองให้รู้จักใช้คำพูดในการแนะนำ ออกคำสั่งหรือทักท้วงให้ออกเป็นเชิงสร้างเสริมและให้กำลังใจแก่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้ยังอ่อนเยาว์ทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการแสดงความสามารถของตนเอง ยังเต็มไปด้วยความหวั่นไหว ไม่มั่นใจ และหวาดกลัว จึงต้องการคำพูดที่ปลุกปลอบใจว่าทำได้ ประโยคที่เด็กต้องการได้ยิน ควรจะเป็นในเชิงเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น “หนูทำถูกแล้ว อีกนิดเดียวก็จะเสร็จแล้ว” “ดีมากแล้ว” “เก่งมาก” หากให้เด็กปรับปรุงงานของตนก็พูดเป็นทำนองว่า “จะเพิ่มอะไรอีกสักนิดดีไหม อะไรมันหายไปหรือเปล่า ลองดูกับตัวอย่างซิ ตรงไหนไม่เหมือนกัน” เป็นต้น คำพูดที่ใช้กับเด็กควรจะสั้น กระชับ ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติคำพูดเชิงสร้างเสริมที่เด็กได้รับฟัง จะช่วยให้เด็กมองเห็น

ตัวเองในแง่ดี ซึ่งจะเป็นผลให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี และพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตัวเองในทางที่เหมาะสม
ยิ่งขึ้นไป

๙. ช่วย让孩子ยอมรับการปรับปรุงแก้ไขโดยไม่เสียอารมณ์

ครูส่วนใหญ่มักจะยอมรับและให้ความสนใจเด็กเก่งและเด็กดี แต่อย่าลืมว่าเด็กที่ยังไม่ประสบความสำเร็จย่อมต้องการความช่วยเหลือจากครูมากกว่า เพราะเด็กต้องการได้รับคำชมเชยเช่นเดียวกัน ครูที่มีความยุติธรรมในใจจะเอ็นดูเด็กที่เด่นและเมตตาเด็กที่ด้อย พร้อมกับให้ความสนใจโดยทั่วถึงกัน การติชมงานของเด็ก ควรจะเป็นในเชิงติเพื่อก่อ เช่น เมื่อเด็กยังพับกระดาษที่ริมเสมอกันไม่ได้ ครูอาจบอกว่า “ลองจับมุมกระดาษให้ตรงกัน แล้วเลื่อนมือกรีดไปจนถึงกระดาษส่วนที่พับดูซิ อะไรเกิดขึ้นบ้าง” การพูดเช่นนี้เป็นการให้เด็กได้พิจารณาการทำงานของตนเองและมองเห็นจุดบกพร่อง พร้อมทั้งปลอบใจเพื่อหาผลงานที่ดีที่สุด ข้อบกพร่องของตนเองจะกลายเป็นบทเรียน แทนที่จะเป็นความล้มเหลว เด็กก็จะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างไม่เสียอารมณ์ การที่ครูจะลองตั้งคำถามลอยๆว่า “อยากรู้จึ๊งว่าทำไม...ถึงเป็นอย่างนั้น (อย่างนี้)” คำถามแบบนี้จะเป็นการช่วยและเข้าใจให้เด็กคิดหาคำตอบ อันจะนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาต่อไป แทนที่จะโทษโน่นโทษนี่ไปเรื่อยๆ การยอมรับความจริง และหาทางแก้ไขจะช่วยให้อีกโทษคนอื่นหรือแม่แต่ตัวเองซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ โดยไม่เข้าข้างตัวเอง เช่น คนโตะ ก็ยอมรับว่าเพราะวิ่ง ไม่ใช่โตะมาเกาะแล้วเข้าไปตีโตะ แทนที่จะยอมรับว่าจริงๆแล้วตัวเองเป็นต้นเหตุ

๑๐. สอนวิธีการควบคุมสติและอารมณ์จากการปฏิบัติจริง

ทุกอิริยาบถของครูจะถูกเด็กจับตามองและแอบจดจำเพื่อเลียนแบบอยู่เงียบๆ เมื่อครูอารมณ์ดีก็ยอมแสดงความร่าเริงให้เด็กเห็นซึ่งเลียนแบบได้ง่าย แต่ขณะเดียวกันเด็กก็จดจำท่าทาง และคำพูดที่ครูใช้เวลาอารมณ์ไม่ดี หรือหงุดหงิดผิดหวังด้วยเหมือนกัน หลายๆครั้งที่ครูอาจจะทำสิ่งผิดพลาดหรือบกพร่อง การยอมรับข้อบกพร่องหรือคำทักท้วงโดยดี การแสดงความเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดจะเป็นตัวอย่างที่เด็กจดจำนำไปใช้ เมื่อครูทำผิดก็ไม่ใช้จะเป็นการเสียหน้า การขอโทษไม่ใช่เป็นการทำให้หน้าแตก จุดที่เด็กจะได้รับเป็นข้อคิดคือ คนเรามีสิทธิ์ทำผิดพลาดได้ แต่ผิดแล้วขอโทษยอมรับผิดและคิดแก้ไขแล้วไม่ทำอีกย่อมจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เด็กที่ไม่ยอมทำตามครูในบางครั้ง เขาอาจจะมีเหตุผลก็ได้ การที่ครูยอมรับฟังเหตุผลของเด็ก โดยไม่เอาแต่ดูหรือออกคำสั่งเชิงบังคับ จะทำให้เด็กสบายใจและมีศรัทธาทั้งต่อตัวเองและต่อครูยิ่งขึ้น

๑๑. มีความไวต่อการรับรู้วาระน้ำใจของเด็ก

ครูควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกไว และสามารถสัมผัสได้ว่าในการกระทำของเด็กแต่ละคนนั้น เด็กต้องการสื่อความต้องการอะไรออกมาให้ครูทราบ ครูควรจะมีคุณสมบัติพิเศษคือต้องมีหูและตาที่สามที่จะมองเห็น และได้ยินสิ่งที่อยู่ลึกลงไปในใจเด็ก ซึ่งไม่สามารถจะสื่อออกมาได้ เด็กต้องการให้ครูเป็นผู้ที่พูดกับตนให้รู้เรื่อง พูดง่ายๆก็คือ เข้าใจว่าขณะนี้ตนคิดอะไร ต้องการอะไร แม้ได้เห็นเพียงการไหวตัวของตน เช่น เด็กที่ทำท่าห่อตัวและหนีบขา อาจหมายถึงความต้องการจะไปเข้าห้องน้ำ แต่ยังไม่เห็นการไหวตัวของตน เช่น เด็กที่ไปห้องน้ำใหม่ เด็กจะนึกออกกว่านี่คือสิ่งที่ตนต้องการ ในบางครั้งครูอาจจะเห็นเด็กทำท่าอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ตาชำเลืองดูครู เพียงการยิ้มและพยักหน้าของครู แสดงว่าครูเห็นชอบด้วยเด็กก็พอใจแล้ว เด็กบางคนเงื้อมือจะตีเพื่อน แต่พอสบตาครูหรือถูกครูแตะไหล่เบาๆ ก็อาจจะลดมือลงแล้วเดินมาบอกครูแทนก็ได้ เด็กต้องการครูที่

ฟังตน และไม่เห็นว่าสิ่งที่ตนบอกเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ แต่กลับตอบด้วยคำพูดที่นุ่มนวล หากจะแนะนำก็เป็นเชิงชวนให้คิด ชวนให้ทำ หากกลัวก็มีคำพูดปลอบใจ ทำให้มีกำลังใจ เด็กต้องการครูที่รู้จักใช้จินตนาการ ช่างฝัน (ตามเด็ก) และรู้วิธีช่วยเด็กหาคำตอบ ครูที่รู้จักระงับอารมณ์ตัวเอง รู้จักเลือกคำพูดมาใช้ให้เด็กมีกำลังใจ มีคำแนะนำที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ใจกว้าง และสม่ำเสมอเป็นธรรมชาติ มีระบบในการคิดและปฏิบัติ และครูที่รู้จักใช้อารมณ์ขันปรับอารมณ์หงุดหงิดของตนได้ย่อมเป็นครูที่เด็กรักและศรัทธา

คุณภาพของครู

การเป็นครู ใครๆก็เป็นได้ แต่การเป็นครูที่มีคุณภาพไม่ใช่เป็นกันได้ง่ายทุกคน จะว่าไปแล้วครูก็คือปุถุชนธรรมดา มีอารมณ์ความรู้สึกทั้งในทางบวก และทางลบ การจะมารับภาระในอาชีพนี้ จึงต้องมีการเตรียมตัว และเตรียมใจ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ เพราะสำหรับเด็กแล้ว ครู คือ

ต้นแบบ ที่เด็กเฝ้ามองและทำตาม

แหล่งถ่ายทอด ที่เด็กจะซึมซับและรับความรู้ต่างๆ

ที่พึ่ง ยามเมื่อเด็กเหงา ว้าเหว และหวาดกลัว

ที่ปรึกษา เมื่อเด็กมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือ

ห้องพยาบาล เมื่อเด็กเจ็บป่วยทั้งกายและใจ

ศาลตัดสินความ เมื่อเด็กมีข้อขัดแย้งที่ตกลงกันไม่ได้

กองเชียร์ เมื่อเด็กต้องการกำลังใจในการทำงาน

เพื่อน เมื่อเด็กรู้สึกว่ามีใครที่เข้าใจตนเอง

ครูจึงต้องมีบทบาทที่จะต้องปฏิบัติหลายรูปแบบ การทำให้พร้อมเพื่อนงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเด็กที่จะเติบโตในวันข้างหน้า และเพื่อตัวเองที่จะประกอบอาชีพอย่างมีความสุขจะช่วยให้ดำเนินอาชีพนี้ไปได้ อย่างมั่นใจ และภูมิใจ

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องได้รับการฝึกฝน และอบรม มีความรู้ นานาประการที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ และเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะต้องอยู่ด้วยกัน ความมีระเบียบวินัย ความมีคุณธรรม และจริยธรรม เป็นสิ่งที่จะต้องปลูกฝัง ไม่ใช่ทำตามสัญชาตญาณ และความพึงพอใจ

โรงเรียนคือแหล่งที่จะช่วยเด็กในเรื่องต่างๆ ให้ได้เรียนรู้และเติบโตขึ้น เป็นผู้ที่มึประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

คุณสมบัติพิเศษที่ครูจะต้องสร้างให้ตัวเอง เพื่อจะได้ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ควรประกอบด้วย

๑. ความรู้พื้นฐานด้านการศึกษา จิตวิทยา และเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้ง และสามารถปรับความรู้

เหล่านั้นมาใช้ในชีวิตประจำวัน และในการทำงานกับเด็กๆ ความรู้พื้นฐาน ได้แก่

๑.๑ เกี่ยวกับตัวเอง

- ๑.๑.๑ รู้จักจิตใจของตัวเองและความสามารถเฉพาะตัว
- ๑.๑.๒ รู้แหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
- ๑.๑.๓ รู้จุดอ่อนของตนเองเพื่อปรับปรุงและเสริมสร้าง
- ๑.๑.๔ รู้จุดแข็งของตนเอง เพื่อดำรงไว้และส่งเสริม
- ๑.๑.๕ รู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะที่ประสบ
- ๑.๑.๖ รู้วิธีใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและเป็นที่ยอมรับของผู้ฟัง
- ๑.๑.๗ รู้จักใช้อารมณ์ขันเข้ามาช่วยคลี่คลายบรรยากาศ

๑.๒ เกี่ยวกับเด็ก

- ๑.๒.๑ รู้หลักจิตวิทยาและธรรมชาติของมนุษย์ในช่วงวัยต่างๆ
- ๑.๒.๒ รู้ประวัติของเด็กแต่ละคนเพื่อที่จะได้หาทางเสริมสร้าง และส่งเสริม
- ๑.๒.๓ รู้วิธีที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาในรูปแบบต่างๆ
- ๑.๒.๔ รู้ความต้องการของเด็กในวาระต่างๆ โดยพิจารณาจากอากัปกริยาที่เด็กแสดง

๑.๓ เกี่ยวกับการสอน

- ๑.๓.๑ รู้จักธรรมชาติรอบตัวและสามารถนำมาเป็นหัวข้อในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก
- ๑.๓.๒ รู้จักจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามพัฒนาการของเด็ก
ซึ่งได้แก่ ๑) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
๒) จากง่ายไปหายาก
๓) จากความรู้เดี่ยวๆไปสู่ประมวลความรู้
๔) จากสาระเดียวไปสู่การบูรณาการที่กว้างขึ้น
- ๑.๓.๓ รู้กลวิธีการนำและแนะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การตั้งต้น การดำเนิน รวมทั้งการลงท้าย
- ๑.๓.๔ รู้วิธีการ สร้างและผลิตสื่อต่างๆ ที่ตรงตามเป้าหมาย
- ๑.๓.๕ รู้วิธีประเมินพัฒนาการของเด็กโดยแยกและโดยรวม
- ๑.๓.๖ รู้แนวในการใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวเด็ก

๒. ความเป็นกัลยาณมิตร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า กัลยาณ และ กัลยาณมิตร ว่า

กัลยาณ เป็นวิเศษ แปลว่า งาม, ดี

กัลยาณมิตร หมายถึง มิตรดี

มิตร หมายถึง เพื่อนรักใคร่ คู่ันเคย

ดังนั้น ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตร จึงต้องเป็นเสมือนเพื่อนที่ดี ที่แนะนำในทางดีงามและเป็นประโยชน์ ความเป็นกัลยาณมิตรจึงหมายถึงมีคุณสมบัติของเพื่อนที่ดี มีคุณธรรม จึงมีหลักสำหรับเพื่อนที่ดี ซึ่งมีชื่อว่า กัลยาณมิตรธรรม อันประกอบด้วย

๒.๑ ปิโย หมายถึง ปิย **คือเป็นที่รัก** น่ารัก น่าชื่นชม มีความเมตตาประจําใจ ผู้ที่ได้รู้จักจะเกิดความพอใจอยากเข้าไปใกล้ชิด อยากเข้าไปคบหาสมาคมด้วย

๒.๒ ครุ หมายถึง **นาศรัทธา** น่านับถือ เพราะมีความประพฤติที่สมควรแก่ฐานะ รู้จักวางตัวอย่างเหมาะสม ชวนให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจและปลอดภัย เป็นที่พึ่งได้ในยามที่เพื่อนหรือศิษย์ขวัญเสีย หรือสิ้นหวัง

๒.๓ ภาวนีโย หมายถึง **นําเจริญใจ** น่ายกย่อง ในฐานะที่ทรงคุณและภูมิธรรม คือ มีความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง เป็นผู้ที่มีกอบรม และปรับปรุงตนอยู่เสมอ สมควรถือเป็นแบบอย่างที่น่ายกย่อง และนําเอ่ยอ้างถึงด้วยความซาบซึ้งและชื่นชม

๒.๔ วัตตัจจ (วัต-ตา-จะ) หมายถึง **นําฟัง** รู้จักใช้คำพูดให้เกิดผลในทางที่ดีงาม รู้จักชี้แจงให้เข้าใจได้โดยง่าย รู้จักกาลละว่เมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนด้วยคำสุภาพและจงใจเป็นที่ปรึกษาที่ดีด้วยถ้อยคำที่ไม่บาดความรู้สึกของผู้ฟัง

๒.๕ วจนภุชโม (วัต-จะ-นั-กะ-โม) หมายถึง **นําชม** เป็นผู้มีความอดทนไม่หุนหันงิดฉุนเฉียว พร้อมที่จะรับฟังให้ความเห็นใจเมื่อมีผู้มาระบายความทุกข์ให้ฟัง เต็มใจให้ซักถาม หรือวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่แสดงความเบื่อหน่ายให้เห็น

๒.๖ คัมภีรณจ กถิ กตฺตา (คำ-พี-รัน-จะ กะ-ถัง-กัต-ตา) หมายถึง **นําที่ง** สามารถแถลงเรื่องที่ลึกล้ำได้ รู้จักใช้คำพูดอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้โดยง่าย และจงใจให้ผู้ฟังสนใจใฝ่ศึกษา เพื่อเรียนรู้เรื่องราวที่ลึกล้ำยิ่งขึ้นไป

๒.๗ โนจฺฐาเน นีโยชเย (โน-จัต-ธา-เน นี-โย-ชะ-เย) หมายถึง **นํานิยม** ไม่แนะนำในสิ่งเหลวไหลไร้สาระ หรือชักจูงไปในทางที่ผิดและเสื่อมเสีย

คุณธรรมทั้ง ๗ ประการนี้ ถ้าผู้ใดประพฤติ ปฏิบัติได้ ย่อมจะได้ชื่อว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ที่แท้จริง

กัลยาณมิตรธรรม	
ปิโย คือ น่ารัก	เพราะรู้จักมีเมตตา
ครุ นำศรัทธา	ภาวนีโย นำเลื่อมใส
วตตัจ น่ายุชิต	พร้าสอนศิษย์จนเจนใจ
วจนกฺขโม นำชมกระไร	ยินคำร้ายไม่ไหวหวั่น
คัมภีร์ธจ กถ กตฺตา	สิ่งยากมากลี้คลายทัน
เรื่องยุ่งยากกระจ่างพลัน	ศิษย์แจ่มแจ้งสิ้นสงสัย
โนจฺฐาเน นินโยชเย	ไม่เสเพลมัวเสียวภัย
แนะนำศิษย์ไม่ผลอใจ	ไปที่เสื่อมและโทรมทราม
หากผู้ใดประพฤติได้	ผลยิ่งใหญ่แสนดีงาม
เป็นที่รักทั้งโลกสาม	มีความสุขสวัสดิ์
	กิตยวดี บุญชื่อ

คุณสมบัติของผู้เป็นครู

ผู้ที่หวังจะเป็นครูที่ประสบความสำเร็จนั้น ควรจะมีคุณสมบัติสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ความรู้เชิง ศาสตร์ คือความรู้ในด้าน

๑.๑ เนื้อหาวิชาหลัก (ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน)

๑.๒ หลักจิตวิทยา ซึ่งว่าด้วยธรรมชาติของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนโตที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และบุคคล

๑.๓ หลักพัฒนาการซึ่งโยงใยไปสู่การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ เมื่อเปลี่ยนวัยและเปลี่ยนสภาพแวดล้อม หรือเมื่อพบบุคคลที่ไม่คุ้นเคย

๑.๔ หลักในการปรับตัวให้เข้ากับสถานะต่างๆ การปกป้องตัวเอง การเรียกร้องความสนใจ หรือ การแสดงปฏิกริยาต่างๆ เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เคยคุ้น

ถ้าครูได้เข้าใจสถานะของเด็กในวาระและช่วงวัยต่างๆแล้ว ความรู้สึกเชิงลบต่อเด็กจะเลือนไป กลายเป็นความเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วก็จะเกิดความเมตตา คิดหาทางออกที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ เกิดความสุขและความภาคภูมิใจในตัวเอง ซึ่งนำไปสู่คุณสมบัติประการที่สอง ที่ครูควรมี

๒. ความรู้เชิงศิลป์ ในที่นี้หมายถึงรู้กลวิธีในการเจาะใจเด็ก เข้าถึงความสนใจผูกมัดเด็กด้วยความ สนุกสนาน เพลิดเพลินและถ่ายโยงไปสู่สิ่งที่ควรรู้ ควรคิด และควรทำ เด็กยิ่งเล็กเท่าไร ความรู้ในด้านนี้จะ จำเป็นยิ่งขึ้น ดังนั้นครูเด็กเล็กจึงต้องมีลักษณะพิเศษ คือ

๒.๑ เล่านิทานเก่ง ด้วยการผูกเรื่องให้น่าตื่นเต้น มีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเพิ่มเติมเข้าไปขณะดำเนินเรื่อง รู้จักใช้น้ำเสียงที่เร้าใจให้อยากฟัง อยากรู้อยากติดตาม และอยากรู้อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป มีวิธีการที่จูงใจให้ติดตาม เรื่องไปจนจบ

๒.๒ รู้จักทักทายปราศรัย ด้วยคำพูดที่ไพเราะ นุ่มนวลชวนฟังและสร้างสรรค์ รู้จักหยิบสิ่งดีๆ ของเด็ก แต่ละคนมายกเป็นตัวอย่าง ส่วนพฤติกรรมเชิงลบของเด็กก็จะเล่าเป็นกลางๆโดยไม่เอ่ยชื่อ แม้แต่กับผู้ปกครอง ก็เช่นเดียวกัน ควรหยิบยกสิ่งที่เป็นจุดเด่นของเด็กมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังมากกว่าที่จะเล่าพฤติกรรมชุกชอน หาก จะเล่าก็ควรจะกลั่นกรองคำพูดเป็นเชิงขำขัน น่ารัก มากกว่าจะใช้คำพูดที่เด็ดขาด เอาจริงเอาจัง

๒.๓ มีอารมณ์ขัน ด้วยการมองทุกสิ่งในแง่ดี เพราะเป็นสิ่งปกติวิสัยที่จะต้อง “มีดีในเสีย และมีเสียใน ดี” ไม่มีใครที่ดีเลิศ ประเสริฐศรีไปเสียทุกอย่าง เท่าๆกับไม่มีใครที่น่าเกลียดน่าชัง ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า ถ้า ครูรู้จักมองในแง่ดีจะเห็นสิ่งดีๆที่หลบซ่อนอยู่ในเด็กที่ดูประหนึ่ง “เหลือขอ” ขณะเดียวกันก็จะเห็นกลโกงเล็กๆ แอบแฝงอยู่ในเด็กที่ดูเหมือนจะ “น่ารัก” ถ้าครูรู้จักใช้อารมณ์ขันเข้ามาเสริมในการพูดคุยสนทนา หรือตัดสิน ความ ทุกอย่างจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ความอึดอัดหงุดหงิดของเด็กก็จะคลាយไปได้

๓. ความรักรินจากใจสู่เด็ก นั่นก็คือความรู้รักที่ดีต่อตนเอง ต่อสภาวะแวดล้อม และต่อบุคคลที่ เกี่ยวข้องด้วย ครูของเด็กที่จะประสบความสำเร็จในงานที่ทำจะต้อง

๓.๑ สร้างนิสัยให้มองเห็นความดีในบุคคล ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากที่เคยชิน ใน สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน มีสติพอที่จะตั้งหลักได้ และหาทางออกอย่างละมุนละม่อม

๓.๒ ฝึกตัวเองให้มีความอดทน และอดกลั้น ผู้ที่เอาแต่ใจตัวเองจะอยู่กับเด็กลำบาก เพราะเด็กก็เอา แต่ใจตัวเองอยู่แล้ว มาเจอผู้ใหญ่เอาแต่ใจตัวเองเข้าอีก อะไรจะเกิดขึ้นก็คงจะพอดอกกันได้ ถ้ารู้ตัวว่าอดทนกับ เด็กไม่ได้ และแก้ตัวเองไม่ได้ ก็ควรจะรีบถอยเสียตั้งแต่เนิ่น ก่อนที่จะสร้างบาดแผลให้เด็ก และเกิดรอย แผลเป็นอย่างที่ตัวเองเป็นอยู่

๓.๓ รู้จักการประสานประโยชน์ ประนีประนอม รู้จักต่อรองเล็กๆน้อยๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เด็กที่ดื้อและดิ่งดัน ก็หาทางต่อรองให้ทำงานให้เสร็จก่อนแล้วจึงจะได้ในสิ่งที่ต้องการ เด็กดื้อไม่ใช่เด็กไม่ดี แต่ เพราะยึดมั่นในสิ่งที่คิด และมองอยู่เพียงด้านเดียว แต่ถ้าครูรู้จักใช้เหตุผลมาหวานล่อม ชี้ชวนให้มองจากมุมอื่น บ้าง ความแข็งขึง อยากรเอาชนะก็จะลดลง ซึ่งครูจะหาสิ่งเหล่านี้ได้ก็อาศัยเมตตาธรรมของครูเป็นที่ตั้ง เมตตา ธรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความเข้าใจสภาพภูมิหลังและสภาพแวดล้อมของเด็กเข้ามาเป็นตัวประกอบ

๓.๔ มีความรักให้แก่เด็กทุกคนโดยเสมอภาค ไม่เลือกรักเฉพาะเด็กที่มีหน้าตาดี สะอาดสะอ้าน แต่ สามารถมองผ่านดวงตาใสบริสุทธิ์เข้าไปเห็นความน่ารัก ความใสบริสุทธิ์ และความโหยหาของเด็กทุกคนไม่ว่า จะหน้าตามอมแมม ขี้ริ้ว ขี้เหร่ พิการ หรือสวยงาม เมื่อสัมผัสแล้วใจของครูจะอ่อนโยนลงและเปิดรับเขาได้โดย ไม่เลือกชั้นวรรณะ

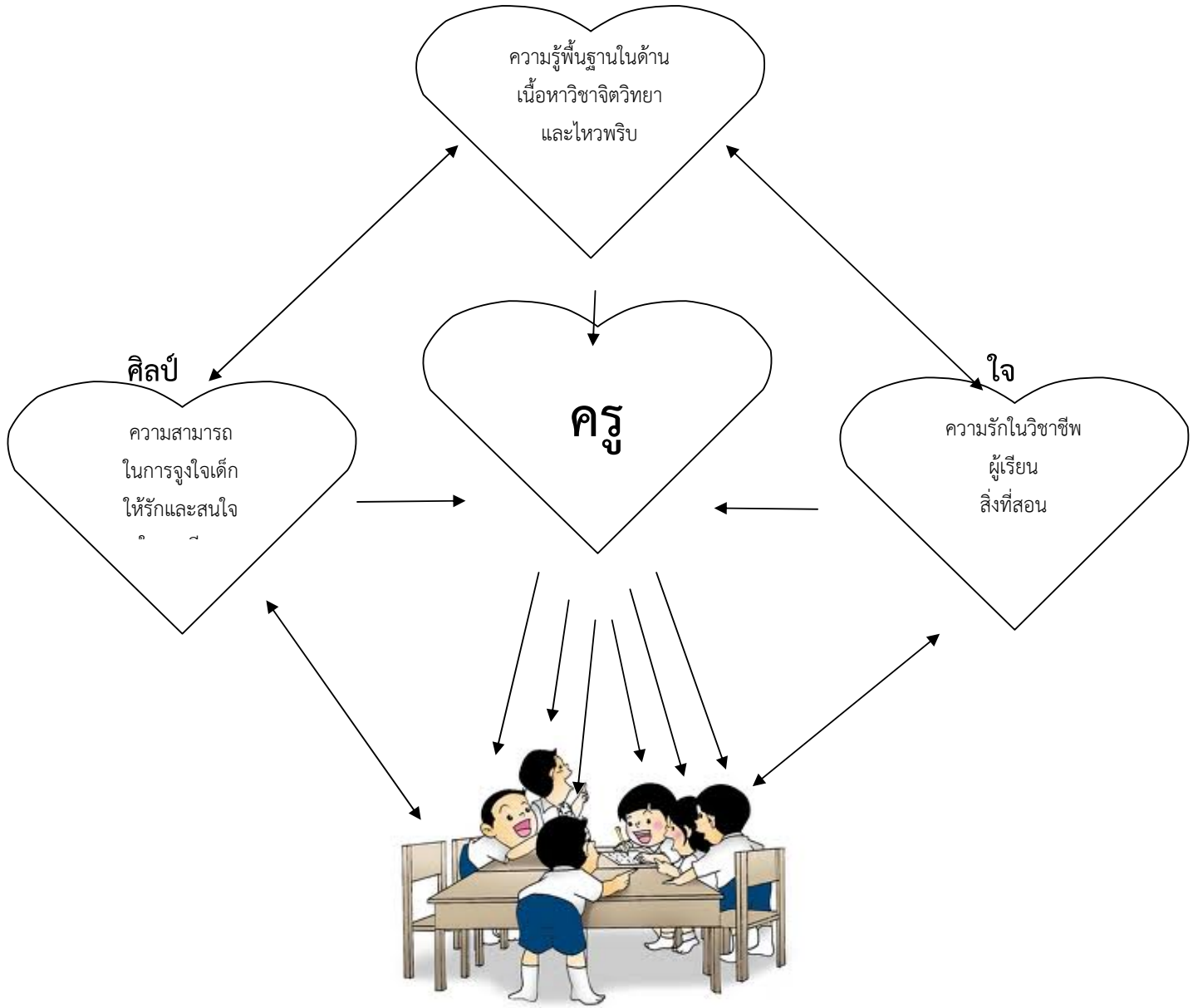
๓.๕ มีความรักในอาชีพ และตระหนักในบทบาทอันหนักและมีความซบซ้อนอยู่ภายในคำว่า “ครู” ซึ่งเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

๓.๕.๑ บทบาทของผู้ให้ คือให้ความรู้ ให้ความรักและความช่วยเหลือ เท่าที่จะทำได้ ให้น้ำใจ และที่สำคัญที่สุด ให้แบบอย่างของคนดีและการกระทำที่ดี

๓.๕.๒ บทบาทของผู้รับ คือรับทราบภาระอันหนักในการดูแล เพื่อส่งเสริมสิ่งดีงามกับเด็ก รับเป็นที่ปรึกษาของผู้ปกครองเมื่อมีปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาของเด็ก หรือปัญหาครอบครัว เมื่อครูคนใดได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองแล้วจะหนีไม่พ้นหน้าที่นี้ นอกจากนั้นยังรับ “ก้อนอิฐ” จากผู้ที่ไม่เข้าใจ บทบาทผู้รับนี้ จึงต้องอาศัยความรักในอาชีพ ความเข้าใจในตัวผู้เรียนและครอบครัว ความมุ่งมั่นอดทนในหน้าที่การงานและความศรัทธาต่อความดี รวมทั้งความเข้าใจอารมณ์ของตนเอง

คุณสมบัติทั้ง ๓ ประการนี้จะเป็นเกราะคุ้มภัย และส่งเสริมให้ครูทุกคนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

ศาสตร์

โรงเรียนจะมีชื่อเสียงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครู
เด็กจะมีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครู
พ่อแม่จะชื่นชมโรงเรียนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครู
สังคมจะมีคนเก่ง ดี มีสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครู

นี่แหละคือความสำคัญของครู

นี่แหละคือหน้าที่ของครู

นี่แหละคือครู

คือครู

ครู

กิตติยวดี บุญชื้อ

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๐

ข้อควรระวังสำหรับครู

ในการอยู่กับเด็ก

๑. เห็นเด็กเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความคิดและความรู้สึก
๒. เปิดโอกาสเด็กสำรวจตนเองและโลกรอบตัวเท่าที่จะทำได้
๓. มีความยุติธรรมไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง
๔. ไม่เปรียบเทียบตัวเด็กกับคนอื่น แต่ให้เปรียบกับตัวเอง และมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตนเอง
๕. วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นตัวอย่างที่ดี
๖. พยายามใช้และแสดงเหตุผลในการตัดสินความหรือเหตุการณ์
๗. รักษาคำพูด โดยเฉพาะคำสัญญาที่ให้ไว้กับเด็ก
๘. ทำให้เด็กเชื่อใจด้วยการรักษาความลับของเด็ก แม้ในเรื่องเล็กน้อย
๙. ใช้ถ้อยคำที่นุ่มนวล และสุภาพกับเด็กเสมอ
๑๐. วางตนกับเด็กสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ปกครอง
๑๑. ให้เกียรติและให้ความสนใจเด็กทุกคนโดยทั่วถึงไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
๑๒. มีคุณธรรมประจำใจ และมองเด็กในแง่ดี ให้อภัยและช่วยกล่อมเกลาสีที่พลาดพลั้ง ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมแทรกซึมสิ่งที่ดีงาม

ในด้านบุคลิกภาพ

๑. รักษาร่างกายให้แข็งแรง และแลดูกระฉับกระเฉงว่องไว
๒. มีท่าทางสวยสง่า ทะมัดทะแมง แต่มีความอ่อนโยนอยู่ในที่
๓. หน้าตาสะอาด ถ้าผมยาว รวบเรียบร้อย ถ้าผมสั้นก็ไม่ยุ่งเหยิง
๔. แต่งกายเรียบร้อย ไม่ล้ำสมัยหรือล้าสมัย เข้ากับบุคลิก รองเท้าไม่สูงเกินไป เสื้อไม่พิต และกระโปรงไม่สั้นจนนั่งลำบาก
๕. ยิ้มแย้มแจ่มใส ขวนมอม และชวนให้อยากเข้าใกล้

๖. ใช้ภาษาที่ไพเราะ น้ำเสียงนุ่มนวลไม่ขัดหู ไม่ใช่เสียงแหลมหรือดังจนเกินไป รู้จักใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับวาระต่างๆ
๗. เล็บมือเล็บเท้าสะอาด ไม่ไว้ยาว หรือแต่งตามสมัยนิยม
๘. มีกลิ่นสะอาดอยู่ตลอดเวลา
๙. มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ และรู้จักใช้ถุกจังหวะตามกาลที่เหมาะสม
๑๐. แสดงความเป็นมิตรกับเด็กและผู้ปกครอง และทำให้เด็กรู้สึกว่าจะฟังได้เสมอ
๑๑. มีกิริยามารยาทที่งดงามอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงความเป็นมิตรทั้งกับเด็กและผู้ปกครอง
๑๒. ใส่ใจ ใฝ่รู้ และติดตามข่าวคราวต่างๆพอที่จะคุยกับเด็ก หรือผู้ปกครองได้

ในด้านความเป็นครู

๑. มีความรู้เกี่ยวกับเด็กในด้านต่างๆ พอที่จะคุยให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองได้
๒. มีความเข้าใจในพฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กแสดงและมีวิธีการสืบเสาะหาสาเหตุอย่างแนบเนียน
๓. ใจเย็นและพยายามใช้เหตุผลในการตัดสินคดีต่างๆ ด้วยความยุติธรรมและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย
๔. รู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่ปล่อยปละอารมณ์ค้างกับเด็กที่ขัดขืนหรือไม่ทำตามคำแนะนำของครู
๕. รู้จักเก็บความลับของเด็ก ไม่เอามาเล่าเป็นเรื่องขบขันในหมู่เพื่อนครูด้วยกันหรือในที่สาธารณะ
๖. ให้ความเห็นใจเด็กทุกคน ให้โอกาสได้ปรับปรุงตัวและให้คำชมเชยเมื่อทำสำเร็จแม้เพียงเล็กน้อย
๗. ไม่โกรธหรืออาฆาตเด็ก ยกโทษให้อภัยและเข้าใจความรู้สึกของเด็กขณะโกรธผิดหวัง หรือไม่ได้ตั้งใจ
๘. เป็นตัวอย่างที่ดีโดยสม่ำเสมอทั้งในด้านการคิด การพูดและการกระทำ
๙. ให้ความยุติธรรมแก่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หรือเพราะมีมูลเหตุจงใจบางประการ เช่น สนิทกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเฉพาะราย
๑๐. ไม่ตราบาปลงในตัวเด็กคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะด้วยคำพูดหรือท่าที ยึดมั่นในความคิดที่ว่า “ผิดแล้วแก้ไขได้เสมอ”
๑๑. ไม่เปรียบเทียบเด็กกับคนอื่น แต่เปรียบกับตัวเองเมื่อวันก่อน เพื่อจะได้ไม่สร้างความรู้สึกชิงดีชิงเด่น หรือน้อยเนื้อต่ำใจ
๑๒. รักษาความลับสัญญาที่ให้ไว้กับเด็ก ไม่ควรให้ถ้าไม่แน่ใจ ทุกครั้งที่สัญญาควรจะมีข้อแม้ไว้บ้าง

๑๓. หากจะมีการลงโทษใดๆเด็กควรจะได้รู้ข้อผิดพลาดของตัวเองและยอมรับโทษนั้น ถ้าเป็นความผิดที่ร้ายแรง ควรหาทางให้ผู้ปกครองทราบด้วยวิธีนุ่มนวล ไม่ลงโทษด้วยอารมณ์ หรือตามความเข้าใจของครูจะได้ไม่เสียใจทีหลังเพราะอาจผิดพลาดได้
๑๔. มีอารมณ์ขัน และมองคนในแง่ดี เห็นจุดดีของเด็กทุกคน ไม่เลือกชั้นวรรณะ รูปร่างหน้าตา หรือความสามารถ
๑๕. รักเด็กด้วยใจจริงและรู้สึกมีความสุขเมื่อได้อยู่กับเด็ก มีวิธีแสดงออกที่ทำให้เด็กรู้ว่าครูรักและสนใจ
๑๖. หัวเราะและยิ้มกับเด็กเสมอ ไม่ทำท่าว่ายุ่งมากจนไม่มีเวลาให้เด็ก ไม่ว่าเด็กจะมาบอกเรื่องอะไร เช่น พันโยก จับหนอนได้ มีสัตว์เลี้ยงตัวใหม่ หรือแม้แต่เด็กมีอะไรใหม่ก็ควรจะสังเกตเห็น และทักทาย เพราะจะทำให้เด็กภูมิใจว่าครูสนใจ
๑๗. รับฟังความคิดเห็นของเด็กและข้อเสนอต่างๆ พร้อมทั้งหาทางสนับสนุนให้ข้อคิดเหล่านั้น มีทางเป็นไปได้ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
๑๘. จัดโปรแกรมที่เอื้อกิจกรรมหลายๆแบบ สำหรับนักเรียนแต่ละคนที่ถนัดและสนใจ เช่น การจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือมุมประสบการณ์
๑๙. ติดตามข่าวเล็กๆน้อยๆของเด็กแต่ละคน แล้วแต่จะเป็นในด้านไหน เช่น ได้น้องคนใหม่ ไปทัศนศึกษาที่ไหนมาบ้าง หรือรายการโทรทัศน์ที่ชอบ
๒๐. เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำความรู้จักกับสิ่งต่างๆ ด้วยการทดลอง เช่น ปลูกถั่วลงมือทำ เช่น กังหันกระดาษ สำรวจ เช่น เดินดูโรงเรียน และซักถาม ขณะเดียวกันก็คอยสังเกตเด็กที่มีปัญหาว่าต้องการอะไร มีการแสดงออกแบบไหนที่ดูจะเป็นปัญหา และคอยช่วยแนะแนวทางที่เหมาะสมให้ด้วยความระมัดระวัง
๒๑. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผ่อนให้ทุกคนได้มีความสำเร็จตามสภาพของตน พยายามลดความแข่งขันชิงดีลงมากๆ (ใครเก่งกว่า, ใครทำเสร็จก่อน)
๒๒. ไวต่อการสังเกตเห็นเด็กที่ค่อนข้างเงียบ ซื่อๆ และช่วยให้เด็กมีความมั่นใจเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันคอยทะล่อมเด็กที่มีอารมณ์รุนแรงและหาทางผ่อนคลายอารมณ์นั้นด้วยการเปลี่ยนความสนใจ
๒๓. ให้โอกาสเด็กเลือกและตัดสินใจเอง ทั้งเพื่อตัวเอง เช่น เสื้อผ้า ของใช้ ของเล่นและเพื่อส่วนรวม เช่น เลือกขนม (ที่ไม่แพง) เพื่อเพื่อนจะได้รับประทานด้วยกัน (เมื่อมีกิจกรรมพิเศษในห้อง)
๒๔. พยายามชมเชยและให้กำลังใจในทางสร้างสรรค์อยู่เสมอ เด็กจะเจ็บปวดมากเมื่อถูกดูหรือถูกตำหนิ
๒๕. พยายามพูดให้เสียงดังฟังชัด และถูกต้อง เด็กบางคนทักษะการฟังยังไม่ดี คอยสังเกตเด็กที่มีสมาธิสั้น และหาทางปรับกิจกรรมให้กระชับขึ้น

๒๖. ต้องไม่ยอมให้เด็กหัวเราะเพื่อนที่ทำผิดหรือเคราะห์ร้ายเป็นอันขาด ถ้ามีกรณีเกิดขึ้น ต้องชี้แจงให้เด็กเข้าใจและเห็นใจเพื่อนโดยเร็ว

๒๗. วิธีเตือนเด็กอาจไม่ต้องพูด แต่แสดงท่า เช่น เลิกคิ้ว สั่นศีรษะ มองยิ้มๆ มองแล้วทำหน้าเฉย แต่บ่าเบาๆ แล้วแต่ลักษณะเด็ก ไม่ควรใช้วิธีตี หรือหยิก เพราะไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย ผลอาจโดนผู้ปกครองร้องเรียนได้

๒๘. อย่าลงโทษทั้งชั้น เพื่อหาคนผิดเพียงคนเดียว เพราะจะทำให้เพื่อนรุมโกรธและเด็กจะยิ่งไม่มีเพื่อนมาเล่นด้วย

๒๙. สุภาพอ่อนโยนกับผู้ปกครองอยู่เสมอ ไม่เถียงหรือแก้ตัวเมื่อถูกต่อว่า แต่น้อมรับโดยดี และรับปากว่าจะหาทางแก้ไขให้

๓๐. อุดหนุน ใจเย็น และตั้งใจจริง คิดตลอดเวลาว่าผู้ปกครองรักลูกของตน อาจจะไม่ถูกวิธีไปบ้าง เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือไม่ทันคิด

กล่าวโดยสรุปก็คือ เด็กๆต้องการครูที่เป็นทั้งเพื่อน เป็นทั้งผู้นำ ผู้ร่วมฝัน และผู้ที่เด็กรู้ว่าไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์ ไม่ว่าจะดีหรือเก๊สีกเพียงไร ไม่ว่าจะเก่งหรือไม่เก่ง ครูก็จะอยู่กับตน เข้าใจตน ให้กำลังใจ ช่วยให้รู้จักตัวเอง ช่วยตัวเองได้ ยืนได้อย่างมั่นคง ไม่หวั่นไหว และกล้าที่จะก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นใจ

น้อยคนนักที่จะมีคุณสมบัติเหล่านี้ครบถ้วนตามความต้องการของเด็ก เพราะทุกคนก็เป็นปุถุชนคนหนึ่งซึ่งมีจุดด้อยและจุดเด่นอยู่ในตัวในภาวะการณ์ต่างๆ เฉกเช่นเด็กน้อยเหล่านั้น ที่อาจทำผิด ทำพลาด และต้องการกำลังใจ ต้องการความช่วยเหลือต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเด็กก็ย่อมจะทำได้เมื่อกาลเวลาผ่านไป ครูเองก็อาจพัฒนาตัวเองและเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งครูอาจจะทำได้เร็วกว่าและดีกว่าด้วยวุฒิภาวะที่สูงกว่า และด้วยใจที่เปิดกว้าง